

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG LEGFELSŐBB BÍRÓSÁGA

Bfv.II.813/2010/5. szám

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

A Magyar Köztársaság Legfelsőbb Bírósága Budapesten, a 2011. február 3. napján tartott nyilvános ülésen meghozta a következő

v é g z é s t :

*A rablás büntette és más bűncselekmények miatt folyamatban volt büntetőügyben az **I. r.** terhelt védője által benyújtott felülvizsgálati indítványt elbírálv a Gyulai Városi Bíróság 6.Fk.390/2009/34. számú ítéletét és a Békés Megyei Bíróság 2.Fkf.80/2010/25. számú ítéletét az I. r. terhelt tekintetében hatályában fenntartja.*

A végzés ellen fellebbezésnek és felülvizsgálatnak nincs helye, s ebben az ügyben sem az indítvány előterjesztője, sem azonos tartalommal más jogosult újabb felülvizsgálati indítványt nem nyújthat be.

I n d o k o l á s

I. A Gyulai Városi Bíróság a 2009. december 15.-én kihirdetett 6.Fk.390/2009/34. számú ítéletével az I. r. terheltet bűnösnek mondta ki rablás büntetében [Btk. 321. § (2) bek., (1) bek.], társtettesként, folytatólagosan, üzletszerűen elkövetett lopás büntetében [Btk. 316. § (1) bek., (2) bek. II. fordulat c) pontja, (5) bek. b) pontja] és 2 rb. kiskorú veszélyeztetése büntetében [Btk. 195. § (1) bek.]. Ezért őt, mint többszörös visszaesőt - halmazati büntetésül - 4 év börtönre, mellékbüntetésül 5 év közügyektől eltiltásra ítélte.

A megállapított tényállás lényege szerint az 1976-ban született I. r. terhelt 2002. évtől hat esetben volt döntően vagyon elleni bűncselekmények miatt büntetve, amelyek a különös és többszörös visszaesői minőségét megalapozzák. Élettársi kapcsolatban él a II. r. terhelttel.

Az I. r., a II. r., a fk. III. r. és a fk. IV. r. terheltek 2008. december közepe és 2009. január vége között heti rendszerességgel, esetenként naponta többször is legalább 10 alkalommal, lopási szándékkal megjelentek a T. Áruházban, ahonnan különböző árucikkeket tulajdonítottak el. Az V. r. terhelt legalább 12 alkalommal, VI. r. terhelt legalább 4 alkalommal, VII. r., VIII. r. és a fk. IX. r. terheltek legalább egy alkalommal követtek el együtt lopást az I. r. terhelttel és társaival ugyanott, amelyeket az I. r. terhelt irányított.

A terheltek legtöbb esetben az I. r. terhelt által vezetett személygépkocsival mentek az üzlethez. A lopások előtt megbeszélték, hogy miket fognak eltulajdonítani. A terheltek az üzletben szétszóródtak. Az előzetes megállapodásnak megfelelően általában valamelyik - legtöbb esetben az I. r. - terhelt odament a biztonsági őrkhez, veszekedett velük, fenyegette őket, hogy társairól elvonja a figyelmüket. Társai ezalatt ruházatukban rejtették, illetőleg a bevásárló kosarakba tették az eltulajdonítani szándékozott termékeket. I. és II. r. terheltek többnyire kívül, a bejáratú ajtó előtt megálltak, és amikor társaik telepakoltak egy bevásárlókosarat különböző árucikkekkel, a fotocellás ajtó elé léptek, ily módon azt kinyitották, hogy társaik a lopott dolgokkal együtt fizetés nélkül ki tudjanak szaladni az üzletből. A lopott árucikkeket betették az I. r. terhelt által vezetett személygépkocsiba és elhajtottak a helyszínről. Néhány esetben előfordult, hogy a terheltek az I. r. terhelt házáig szaladtak a lopott dolgokkal, amelyek nagy részét értékesítették, és az ebből befolyt összeget egymás között szétosztották.

Az egyes lopási cselekményeket a tényállás 1 pontja 1/A.-tól 1/R. pont alatt részletezi. I. r. terhelt a társaival együtt legalább 300.000 forint értékben tulajdonított el különböző árucikkeket az áruházból.

A tényállás I/J. és 1/J/1. pontja szerint 2009. január 19-én I. r., II. r. terhelt és további öt társuk jogtalan eltulajdonítási szándékkal megjelentek a T. Áruházban. Az üzletben szétszóródtak és különböző árucikkeket rejtettek a ruházatukba, illetve helyeztek a bevásárlókosárba, amelyek összértéke a 20.000 forintot nem haladta meg. A II. r. terhelt fizetés nélkül futva a kijárat felé indult a dezodorokkal és samponokkal telepakolt bevásárlókosárral. Az áruházban biztonsági őrként dolgozó D. Zs. K. ezt észlelve meg

kívánta akadályozni a lopást és megindult a II. r. terhelt irányába. Az I. r. terhelt megakadályozta, hogy a biztonsági őr a II. r. terhelt után menjen, ezért a II. r. terhelt ki tudott szaladni az áruházból a nála lévő 4.122 forint értékű árucikkkel.

A biztonsági őr intézkedésének megakadályozása az I. r. terhelt részéről oly módon történt, hogy odaállt D. Zs. elé. Egyik kezét a kabátja zsebébe tette és miközben a testük érintkezett, azt odanyomta a biztonsági őr hasához, közben fenyegetésképpen azt mondta a sértettnek, hogy „álljál le te köcsög, mert szétütlek”. Azzal is megfenyegette, hogy „okos legyél, utána ne merjél menni”. Az I. r. terhelt fellépése következtében és azért, mert a testi épségét veszélyeztetve érezte, D. Zs. K. sértett elállt azon szándékától, hogy a lopást megakadályozza. A biztonsági őr megfenyegetésével az I. r. terhelt azt biztosította, hogy élettársa, a II. r. terhelt az eltulajdonított árucikkeket a tettenérés ellenére meg tudja tartani.

Az elsőfokú ítélet a jogi indokolás körében rögzítette még (az 56. és 57. oldalán), hogy amikor a biztonsági őr a II. r. terhelt után indult, akkor az I. r. terhelt elé állt és a kezét többször is fenyegetőleg emelte fel. Az I. r. terhelt a biztonsági őrrel szemben egyértelműen fizikai fölényben volt. Cselekménye elég volt, illetve elég lehetett arra, hogy a sértett akarátát megbénítsa. Ez a fajta fenyegetés, illetőleg a dolgozókkal szembeni atrocitás ebben az Áruházban napi szinten fordult elő és gyakorlatilag kivétel nélkül valamennyi dolgozó eshetőlegesen számíthatott arra, hogy amennyiben egy lopást megakadályoz, úgy annak reá nézve a későbbiek során hátrányos következményei lehetnek, s akár tettlegesség alkalmazására is sor kerülhet velük szemben.

A tényállás 1/L. pontja szerint az I. r. és a II. r. terheltek azáltal, hogy a bűncselekmények elkövetéséhez magukkal vitték a nevelésük, gondozásuk és felügyeletük alatt álló gyk. és az fk. III. r. terheltet, a lopásokat a kiskorúakkal együtt követték el, súlyosan megszegték a szülői feladatukból folyó kötelességüket, és ezáltal e két gyermek erkölcsi fejlődését veszélyeztették.

Az elsősorban hatályon kívül helyezés, másodsorban a minősítés megváltoztatása és a büntetés enyhítése végett bejelentett védelmi fellebbezések folytán másodfokon eljáró Békés Megyei Bíróság a 2010. május 11. napján tartott nyilvános ülésen meghozott 2.Fkf.80/2010/25. számú ítéletével az elsőfokú bíróság ítéletét az I. r. terheltet érintően megváltoztatta. A lopásként értékelt cselekményét folytatólagosan, társtettesként elkövetett lopás büntetnének [Btk. 316. § (1), (2) bek. a) és c) pontja, (5) bek. b) pontja] minősítette. A szabadságvesztés végrehajtási fokozatát fegyházra súlyosította és kimondta, hogy a terhelt a

fegyházbüntetés négyötöd részének kitöltése után bocsátható feltételes szabadságra.

II. A bíróság jogerős ügydöntő határozata ellen az I. r. terhelte védője nyújtott be felülvizsgálati indítványt egyrészről a Be. 373. § (1) bekezdésének II/d. és f) pontjában foglalt rendelkezés megsértésére hivatkozással a Be. 416. §-a (1) bekezdésének c) pontja alapján, másrészről pedig a Be. 416. §-a (1) bekezdésének b) pontja alapján.

Az indítvány szerint az elsőfokú bíróság a 2009. november 4. napján tartott tárgyaláson D. Zs. tanú kihallgatásának és a terhelő bizonyítékként felhasznált biztonsági kamera által készített videofelvételek lejátszásának idejére nemcsak a vádlottakat, hanem a vádlottak hozzátartozóiból, többek között a fiataalkorú vádlottak megjelent törvényes képviselőiből álló hallgatóságot a Be. 237. §-ának a tárgyalás nyilvánosságára vonatkozó rendelkezéseit megsértve indokolás nélkül távolíttatta el a tárgyalóteremből. Mivel egyidejűleg a sajtó képviselője és a bíróság biztonsági szolgálatának tagjai a fenti eljárási cselekmények alatt továbbra is a tárgyalóteremben maradhattak, a bíróság által kijelölt személyeknek a hallgatóság köréből törvényes ok és indok nélküli kizárása folytán sérült I. r. terheltnak a büntetőeljárás alapelveként megjelenő, a tárgyalás nyilvánosságához fűződő garanciális joga.

A védő szerint a bíróság a tanú kihallgatásának idejére a nyilvánosság korlátozására irányuló szándékát érvényesítve akkor járt volna el a törvénynek megfelelően, ha a Be. 237. §-ának (3) bekezdése alapján zárt tárgyalást rendel el, döntését megindokolja, és a zárt tárgyalás tényét az írásba foglalt ítéletében feltünteti. Ugyanakkor nem került sor az elsőfokú ítéletben a Be. 258. §-a (3) bekezdésének f) pontjában előírtak ellenére annak megindokolására sem, hogy a védőnek a zárt tárgyalás megállapítására irányuló indítványa miért került elutasításra.

A tárgyalás egy részéről a nyilvánosság törvényes indok nélküli kizárásával a Be. 373. §-a (1) bekezdése II/f) pontjában meghatározott feltétlen hatályon kívül helyezést eredményező abszolút eljárási szabálysértés valósult meg.

A védő szerint a nyomozás során - bár a terhére rótt bűncselekményeket tagadó I. r. és a rá terhelő gyanúsítotti vallomást tevő fk. IV. r. terheltek között nyilvánvaló volt az érdekellentét - az I. r. és a fk. IV. r. terheltek védelmét ugyanazon kirendelt védő, dr. S. F. ügyvéd látta el. Ennél fogva - a Be. 44. §-ának (4) bekezdésében írt rendelkezés megsértése folytán - az elsőfokú bíróság a tárgyalást olyan személy távollétében tartotta meg, akinek a részvétele a törvény értelmében

kötelező, ezért a Be. 373. §-a (1) bekezdésének II/d) pontjában meghatározott, a felülvizsgálatot megalapozó további feltétlen eljárási szabálysértés is megvalósult.

A felülvizsgálati indítvány szerint a bíróságok tévesen, a büntető anyagi jogszabály megsértésével minősítették az I. r. terheltnak a tényállás 1/J. és 1/J/1. pontjában leírt cselekményét rablás büntettének lopás vétségéhez nyújtott bűnsegély helyett, melynek folytán törvénysértően súlyos halmazati büntetés kiszabására került sor, ezért a jogerős határozat felülvizsgálatának a Be. 416. §-a (1) bekezdésének b) pontja alapján is helye van.

A védő mindezek alapján elsősorban azt indítványozta, hogy a Legfelsőbb Bíróság a Gyulai Városi Bíróság és a Békés Megyei Bíróság ítéleteit az I. r. terhelte tekintetében helyezze hatályon kívül, és az első fokon eljárt bíróságot utasítsa új eljárásra, másodlagosan pedig azt, hogy az I. r. terheltnak a tényállás 1/J. és 1/J/1. pontjában leírt cselekményét bűnsegédként elkövetett lopás vétségének minősítse, és a vele szemben kiszabott szabadságvesztés-büntetést jelentősen enyhítse.

A Legfőbb Ügyészség Fk.BF.2619/2010. számú átirata szerint a felülvizsgálati indítvány nem alapos.

A részletesen indokolt indítvány lényege szerint a 2009. november 18. napjára kitűzött tárgyaláson az elsőfokú bíróság D. Zs. K. tanú alapos indokkal alátámasztott kérelme alapján megalapozottan döntött úgy, hogy a Be. 292. §-ának (2) bekezdése szerint eljárva a tanú kihallgatásának tartamára a tárgyalóteremből a terhelteket eltávolíttatja. Ugyanakkor eljárásjogi tévedésen alapul a bíróságnak az az intézkedése, hogy a tanú kihallgatása idejére a hallgatóságot a nyilvánosság kizárásáról rendelkező indokolt határozat meghozatala és kihirdetése nélkül távolíttatta el.

A bíróság a tanú biztonságának megteremtésével azt kívánta biztosítani, hogy a tanú vallomástételi kötelezettségének eleget tehessen, és vallomását megfélemlítés nélkül tehesse meg. A Be. a bírósági eljárás folyamán, a tárgyaláson a tanú személyéhez kötött ez irányú védelmet a Be. 237. §-a (3) bekezdésének c) pontja szerint a nyilvánosság kizárásának intézményével teszi lehetővé, amennyiben a tanú oldalán fennálló magánérdek nyilvánvalóan meghaladja a nyilvánosság elvében megnyilvánuló közérdeket.

Bár az elsőfokú bíróság helyesen ismerte fel a tanú védelmének indokoltságát, az eljárási szabályok helytelen értelmezésével azt nem a nyilvánosság kizárásának okaként észlelte, hanem tévesen a Be. 237. §-a (1) bekezdésének keretei között, mint a tárgyalás biztonságának megőrzése érdekében a hallgatóság létszámának meghatározására alapot adó okként értelmezte.

A nyilvánosságnak a tárgyalás egy részéről történő kizárásával tartalmilag a törvénynek megfelelő intézkedés mellett formailag megszegte az elsőfokú bíróság a Be. 237. §-ának (3) bekezdésében és a 238. §-ának (1) bekezdésében foglalt rendelkezéseket. Megszegte a Be. 258. §-a (3) bekezdésének f) pontjában meghatározott eljárási szabályt is, mert ítélete indokolásában az I. r. terhelt védője által az ügydöntő határozat ellen bejelentett fellebbezésében kifogásoltak ellenére sem adott számot fenti döntése, valamint formailag a védő zárt tárgyalás elrendelésére irányuló indítványa elutasításának az indokairól. A pervezetés körében hozott bírói döntések formáját szabályozó eljárási előírások, valamint az indokolási kötelezettségnek a büntetőjogi főkérdéseket nem érintő megszegése azonban nem esik az elsőfokú ítélet feltétlen hatályon kívül helyezését eredményező és felülvizsgálatot is megalapozó abszolút eljárási szabálysértések körébe.

A bírósági eljárásban fk. III. r. és fk. IV. r. terheltek törvényes képviselőjét dr. R. L. és dr. Sz. I. eseti gondnokok látták el. Fk. IX. r. terhelt a bírósági eljárás időpontjában betöltötte a 18. életévét, így tekintetében a törvényes képviselőjének a büntetőeljárásban gyakorolható jogai ez időpontra elenyésztek.

A törvényes képviselőt a tárgyalásra csupán értesíteni szükséges, mert jelenléte a tárgyaláson nem kötelező, de megilleti a jelenlét joga.

Dr. R. L. és dr. Sz. I. eseti gondnokok a 2009. november 18. napján tartott tárgyaláson szabályszerű értesítés ellenére nem jelentek meg. Ebből következően a nyilvánosságnak a tárgyalás egy részéről történő kizárásakor a fk. III. r. és IV. r. terheltek vonatkozásában a törvényes képviselőt ellátására jogosult személy nem volt jelen.

A Be. 44. §-ának (4) bekezdése szerint több terhelt védelmét ugyanaz a védő akkor láthatja el, ha a terheltek érdekei nem ellentétesek.

A bírósági eljárásban az I. r. terhelt védelmét ifj. dr. Cs. G. ügyvéd látta el meghatalmazás alapján, fk. IV. r. terhelt érdekében dr. S. F. kirendelt védő járt el. Erre figyelemmel nem értelmezhető a felülvizsgálati indítvány azon állítása, hogy az eljárás bíróságok - a Be. 373. §-a (1) bekezdésének II/d) pontjában foglalt rendelkezés megsértésével - a tárgyalást olyan személy távollétében tartották meg, akinek a részvétele a törvény értelmében kötelező.

A védő által hivatkozott, a Be. 373. §-a (1) bekezdésének II/d) és II/f) pontjában írt feltétlen eljárási szabálysértés hiányában a Be. 416. §-a (1) bekezdésének c) pontjában meghatározott

felülvizsgálati ok nem bizonyult alaposnak, és nem sértettek meg az eljárás bíróságok egyéb, e bekezdésben írt eljárási szabályokat sem.

A Btk. 321. §-ának (2) bekezdésébe ütköző rablás büntette megállapításának nem feltétele, hogy az alkalmazott erőszak, vagy fenyegetés kizárólag a lopott dolog megtartását célozza. Megvalósul akkor is, ha az elkövető erőszakos magatartása a helyszínről való menekülést és az eltulajdonított dolog megtartását egyaránt szolgálja. Az elkövető által alkalmazott erőszak csak akkor értékelhető kizárólag a menekülés érdekében kifejtettnek, ha annak időpontjában a dolog birtoklásával már felhagyott.

Az irányadó tényállás szerint D. Zs. sértett a sérelmére az 1/J. és az 1/J/1. pontban körülírt cselekmény megvalósítását megelőzően hosszabb időszakon keresztül a munkahelyén naponta átélte, mikor a terheltek - különösen az I. r. terhelte - a lopásokat megakadályozni próbáló dolgozókat és biztonsági őroket rendszeresen inzultálták, őket burkoltan, vagy nyíltan testi épséget veszélyeztető támadás kilátásba helyezésével fenyegették.

D. Zs. sértettben is - eleve félelemérzet alakult ki a lopás végett rendszeresen visszatérő és irányító szerepet betöltő az I. r. terhelttel szemben. Attól tartott, ha a terhelteket meg akarja akadályozni a lopásban, reálisan számolhat a bántalmazásával.

Az ítélet 1/I. pontjában rögzített tényállás szerint az I. r. terhelte már 2009. január 18. napján is fenyegetőleg lépett fel a sértettel szemben annak érdekében, hogy társai tevékenységének zavartalanságát biztosítsa.

Ilyen körülmények között az I. r. terhelte azon magatartása, hogy a II. r. terhelte lopási cselekményét észlelő és őt az eltulajdonított áruk visszaszerzése és felelősségre vonása érdekében utolérni és visszatartani igyekvő D. Zs. sértett elé állt - megakadályozva őt a II. r. terhelte

követésében -, kezét a kabátja zsebébe téve odanyomta a sértett a hasához, majd közölte vele, hogy „álljál le te köcsög, mert szétütlek”, illetve „okos legyél, utána ne merjél menni”, feltétlenül alkalmas volt a sértett ellenállásának a megtörésére és a lenyűgöző hatás kiváltására. Az I. r. terhelte által teremtett helyzet a sértettben mindenképp azt a fenyegetettségi érzést keltette, hogy vagy eleget tesz az I. r. terhelte felszólításának, vagy a testi épségét veszélyeztető azonnali bántalmazással számolhat. Az I. r. terhelte a sértett akaratát megtörő testi épség elleni közvetlen fenyegetést alkalmazott. Mindeközben a II. r. terhelte az eltulajdonított dolgok birtokában volt, azokkal a helyszínről akadálytalanul el is menekült. A bíróságok helyesen minősítették az I. r. terhelte e cselekményét a Btk. 321.§-ának (2) bekezdésében meghatározott rablás büntettének. Miután büntető

anyagi jogi szabálysértés sem állapítható meg, ezért a Legfőbb Ügyészség azt indítványozta, hogy a Legfelsőbb Bíróság – a Be. 425. §-ának (1) bekezdése értelmében nyilvános ülésen eljárva – a Gyulai Városi Bíróság 6.Fk.390/2009/34. számú és a Békés Megyei Bíróság 2.Fkf.80/2010/25. számú ítéleteit – a Be. 426. §-a alapján – az I. r. terheltet érintően hatályában tartsa fenn.

A Legfelsőbb Bíróság a Be. 420. §-ának (1) bekezdése és a Be. 424. §-ának (1) bekezdése alapján nyilvános ülést tartott, amelyen a védő a felülvizsgálati indítványát fenntartotta. Kifejtette, hogy nem csupán a terheltnek a tárgyalás nyilvánosságához fűződő joga, de az alkotmányos büntetőjog, valamint a tisztességes (fair) eljárás követelménye is sérült. A városi bíróság megszegte a Római Egyezmény tisztességes eljárásra vonatkozó 6. Cikkében, valamint a diszkrimináció tilalmára vonatkozó 14. Cikkében foglalt rendelkezéseket is.

Amennyiben a védelem az eljárás törvényességét sérelmező észrevételeket, indítványokat tesz, akkor a bíróság nem teheti meg azt, hogy azokkal egyáltalán nem is foglalkozik. Sérti a tisztességes eljárás követelményét, hogy a bíróságok e körben az indokolási kötelezettségüket a maga egészében elmulasztották.

A diszkrimináció tilalmába ütközik, hogy a bíróság megválogatta a hallgatóság tagjait, és éppen a legilletékesebbek nem maradhattak benn. Nem csupán az újságíró maradhatott a tárgyalóteremben, de a maszkos biztonsági őrök is, akik pedig nem olyan hivatalos személyek, akik a zárt tárgyaláson is jelen lehettek volna.

A rablás Btk. 321. §-ának (1) bekezdésében meghatározott alapesetét csak az követheti el, aki idegen dolgot jogtalan eltulajdonítás végett úgy vesz el mástól, hogy evégből valaki ellen erőszakot, avagy az élet vagy testi épség elleni közvetlen fenyegetést alkalmaz, Miután az I. r. terhelt semmit nem vett el, így ezt a bűncselekményt nem követhette el. A (2) bekezdésben szabályozott II. alapeset tette sem lehet, mert nem volt tettenért tolvaj, miután nem volt a birtokában az eltulajdonított dolog. A quasi társtettes tolvaj, a II. r. terhelt is csupán lopást követett el, az I. r. terhelt legfeljebb ennek a bűnsegéde lehetett.

A bíróságok nem vették figyelembe az áruház földrajzi, helyzetét, azt a tényt, hogy a rendőrség közvetlen szomszédságában üzemel. A terheltek tipikusan bagatell lopásokat követtek el, ezért nem is jelentették azonnal azokat a rendőrségnek. A rablás egy egészen más súlyú bűncselekmény, mégsem érkezett rablás miatt sem bejelentés a rendőrségre. Még a segélykérés is elmaradt éppen azért, mert ez az eset is éppen olyan volt, mint a többi szabálysértési eset. A rablás miatt indított eljárás annak köszönhető, hogy egy fiatal nyomozó arra keresett indokot, hogy a rendőrség komolyabban

léphessen fel a tolvajokkal szemben és átnézte a videofelvételeket. A rendőrség passzivitása is hozzájárult ahhoz, hogy a lopások ennyire elszaporodtak az Áruházban.

A legfőbb ügyész képviselője a nyilvános ülésen az átiratában foglaltakat fenntartotta, és a marasztaló döntés hatályában fenntartását indítványozta. Hangsúlyozta, hogy a bíróság helyesen ismerte fel a tanú védelmének az indokoltságát és tévesen nem zárta ki a nyilvánosságot a tárgyalásról, hanem azt csupán korlátozta. Intézkedése tehát tartalmilag megfelelt az eljárási szabályoknak, de formailag nem.

A rablás megállapítását támadó felülvizsgálati indítvány kapcsán abban a kérdésben kell állást foglalnia a Legfelsőbb Bíróságnak, hogy a lopásban bűnsegédként közreműködő terhelt az erőszak alkalmazásával elköveti-e a (2) bekezdés szerinti rablást.

A terhelt a nyilvános ülésen hangsúlyozta, hogy több kérdésben sem ért egyet az ügyész állásfoglalásával. Ő a lopások végrehajtása során nem irányított senkit, mindenki ment a maga esze után. 30-40 éves embereket nem lehet irányítani. A rablást nem követte el, mert a biztonsági őrt nem fenyegette meg. Őt egyébként az Áruházban és a rendőrségen is mindenki ismeri.

III. A Legfelsőbb Bíróság a felülvizsgálati indítvánnyal megtámadott határozatot az abban rögzített tényállás alapul vétele mellett egyrészt a felülvizsgálati indítványban megjelölt - Be. 373. § (1) bekezdésének II/d) és II/f) pontjában foglalt - okból, továbbá - a Be. 416. §-a (1) bekezdésének a) pontjában meghatározott - egyéb eljárásjogi felülvizsgálati okok tekintetében hivatalból [Be. 423. § (4)-(5) bek.], valamint a Be. 416. §-a (1) bekezdésének b) pontja alapján bírálta felül.

Ennek során a felülvizsgálati indítványt alaptalannak, a Legfőbb Ügyészség nyilatkozatát alaposnak találta.

1.

A Be. 416. §-a (1) bekezdésének c) pontja alapján felülvizsgálatnak a bíróság jogerős ügydöntő határozata ellen akkor van helye, ha a bíróság határozatának meghozatalára a 373. § (1) bekezdésének I. b) vagy c) pontjában, illetve II-IV. pontjának valamelyikében meghatározott eljárási szabálysértéssel került sor.

a)

A felülvizsgálati indítvány szerint a nyomozás során - bár a terhére rótt bűncselekményeket tagadó az I. r. és a rá terhelő gyanúsítottai vallomást tevő fk. IV. r. terheltek között nyilvánvaló volt az érdekellentét - az I. r. és a fk. IV. r. terheltek védelmét ugyanazon kirendelt védő, dr. S. F. ügyvéd látta el. Ennél fogva -

a Be. 44. §-ának (4) bekezdésében írt rendelkezés megsértése folytán - az elsőfokú bíróság a tárgyalást olyan személy távollétében tartotta meg, akinek a részvétele a törvény értelmében kötelező, ezért a Be. 373. §-a (1) bekezdésének II/d) pontjában meghatározott feltétlen eljárási szabálysértés valósult meg.

A Be. 373. §-a (1) bekezdésének II/d) pontja szerint a másodfokú bíróság hatályon kívül helyezi az elsőfokú bíróság ítéletét, és az elsőfokú bíróságot új eljárásra utasítja, ha a tárgyalást olyan személy távollétében tartották meg, akinek a részvétele a törvény értelmében kötelező.

A Legfelsőbb Bíróság már e felülvizsgálati ok kapcsán általános jelleggel is rámutat arra, hogy a bíróság jogerős ügydöntő határozata elleni felülvizsgálatot a törvény kizárólag olyan eljárási szabálysértések alapján engedi meg, amelyeket az eljárás bírósági szakaszában valósultak meg. A nyomozás során elkövetett esetleges eljárási szabálysértések vizsgálata és jelentőségük értékelése részben a vádat emelő ügyészség, részben a vádat elbíráló bíróság feladata, s azok a bíróság jogerős ügydöntő határozatának a felülvizsgálatát már nem eredményezhetik.

A Be. 44.§-ának (4) bekezdése szerint több terhelt védelmét ugyanaz a védő akkor láthatja el, ha a terheltek érdekei nem ellentétesek.

A bírósági eljárásban az I. r. terhelt védelmét ifj. dr. Cs. G. ügyvéd látta el meghatalmazás alapján, fk. IV. r. terhelt érdekében pedig dr. S. F. kirendelt védő járt el.

Tény tehát, hogy a bírósági eljárásban az I. r. és a IV. r. terhelt védelmében más és más védő járt el, ezért nem valósult meg az a feltétlen hatályon kívül helyezést eredményező eljárási szabálysértés, hogy a tárgyalást olyan személy távollétében tartották meg, akinek a részvétele a törvény értelmében kötelező.

Annak, hogy a nyomozás kezdeti szakaszában az I. és a fk. IV. r. terheltek ugyanazon kirendelt védő személye mellett önmagukra és egymásra kölcsönösen terhelő beismerő vallomást tettek, majd a nyomozás előrehaladtával az I. r. terhelt a vallomását oly mértékben megváltoztatta, mely közöttük érdekellentétet teremtve kétségesse tette ugyanazon védő eljárását mindkét terhelt érdekében - arra is figyelemmel, hogy az I. r. terhelt védelmének ellátására már a nyomozás során meghatalmazta ifj. dr. Cs. G. ügyvédet - a felülvizsgálatot eredményező eljárási szabálysértést nem eredményezett.

b)

A felülvizsgálati indítvány szerint az elsőfokú bíróság a 2009. november 4. napján tartott tárgyaláson D. Zs. tanú kihallgatásának

és a terhelő bizonyítékként felhasznált biztonsági kamera által készített videofelvételek lejátszásának idejére nemcsak a terhelteket, hanem az ő hozzátartozóiból, többek között a fiataalkorú terheltek megjelent törvényes képviselőiből álló hallgatóságot a Be. 237. §-ában meghatározott, a tárgyalás nyilvánosságára vonatkozó rendelkezések megsértésével, indokolás nélkül távolíttatta el a tárgyalóteremből. Ezáltal sérült az I. r. terheltnak a büntetőeljárás alapelveként megjelenő, a tárgyalás nyilvánosságához fűződő garanciális joga.

A Legfelsőbb Bíróság álláspontja e kérdésben a következő:

A Be. 237.§-ának (1) bekezdésében foglalt alapelvi jelentőségű rendelkezés szerint a bíróság tárgyalása nyilvános.

A Be. 373. §-a (1) bekezdésének II/f) pontja szerint a másodfokú bíróság hatályon kívül helyezi az elsőfokú bíróság ítéletét, és az elsőfokú bíróságot új eljárásra utasítja, ha a tárgyalásról a nyilvánosságot törvényes ok nélkül kizárták.

A tárgyalás nyilvánossága azt jelenti, hogy azon általában nem csak az ügyben közvetlenül érintettek, így a felek és képviselőik, a tanúk, a szakértők, stb. vehetnek részt, hanem bárki.

Manapság a tárgyalás nyilvánossága nem csak azon a módon érvényesül, hogy a tárgyalóterem hallgatósága közvetlenül észlelheti az ott történtekeket. A közvélemény mindinkább a tömegtájékoztatási eszközök (a sajtó, a rádió, a televízió az internet) útján kap tájékoztatást a bírósági eljárások menetéről, eredményéről.

A tárgyalás nyilvánossága azonban korlátozható vagy kizárható, de csak a törvényben pontosan meghatározott feltételeknek megfelelően.

A Be. 237. §-a (3) bekezdése sorolja fel azokat az eseteket, amikor a bíróság hivatalból vagy az ügyész, a vádlott, a védő, a sértett, illetőleg a tanú indítványára a nyilvánosságot az egész tárgyalásról vagy annak egy részéről indokolt határozattal kizárhatja, és zárt tárgyalás tartását rendelheti el. E bekezdés c) pontja szerint erre lehetőség van a tanú védelme érdekében is. A Legfelsőbb Bíróság alább részletesen indokolt - a Legfőbb Ügyészség átiratában foglaltakkal egyező - álláspontja szerint az első fokon eljáró városi bíróság helyesen ismerte fel, hogy D. Zs. K. tanú védelme érdekében a nyilvánosság kizárása - a Be. 237. §-a (3) bekezdése c) pontjának alkalmazásával - indokolt, ám a nyilvánosságot tévesen mégsem zárta ki, hanem csupán korlátozta. A tárgyalás tehát a hallgatóság egy részének eltávolítását követően is nyilvános maradt.

A tárgyalás nyilvánosságához fűződő garanciális érdek korlátozásának másik lehetőségét ugyancsak már a tárgyalás nyilvánosságának alapvető jelentőségi rendelkezését deklaráló Be. 237. §-ának (1) bekezdése tartalmazza, amikor úgy rendelkezik, hogy a tanács elnöke a tárgyalás szabályszerű lefolytatása, méltóságának és biztonságának megőrzése érdekében, helyszűke esetén meghatározhatja a hallgatóság létszámát. E rendelkezés elsődlegesen a tárgyalóterem befogadóképességével számol, és részletezi, hogy a korlátozásra milyen célból kerülhet sor. Az eljárás biztonságához tartozik a tárgyalóteremben jelen lévők részéről a más jelenlévőket fenyegető támadás lehetőségének a megelőzése is.

A hallgatóság létszámának korlátozása esetében a tárgyalás nyilvános marad. A tanács elnökének erről szóló rendelkezése a tárgyalás vezetésének körébe tartozik [Be. 244. § (1) bek.] és ellene fellebbezésnek nincs helye [Be. 260. § (1) és (2) bek.].

A Legfelsőbb Bíróság az eljárás iratanyaga alapján azt állapította meg, hogy a Gyulai Városi Bíróság az előtte első fokon folyamatban volt eljárásban a 2009. november 18. napjára tűzött tárgyalási napon 8 óra 30 percre tanúként idézte D. Zs. K. sértettet (lásd 7. sorszámú idéző végzés).

D. Zs. K. tanú a Gyulai Városi Bírósághoz 2009. október 26. napján előterjesztett és a bírósági iratok között 26. sorszám alatt elfekvő beadványában a családja és a saját testi épségének védelme érdekében a vádlottak távollétében történő kihallgatását kérte.

A bíróság a 2009. november 6. napján kelt 6.Fk.390/2009/30. számú átiratában arról tájékoztatta a tanút, hogy a kérelmében foglaltakra figyelemmel őt a vádlottak távollétében hallgatja ki és biztosítja, hogy velük személyes kontaktusba ne kerülhessen. Egyidejűleg felhívta D. Zs. K.-t, hogy a tárgyalás napján a portaszolgálatnál jelentkezzen (bírósági iratok 30. sorszám).

A kitűzött határnapon a megjelölt időpontban D. Zs. K. a tárgyaláson nem jelent meg (29. sorszám alatti tárgyalási jegyzőkönyv 54. oldal). 9 óra 30 perckor az irodavezető a bíróság által az iratokhoz a 29/XV. sorszám alatt csatolt feljegyzést adta át a tanács elnökének. A feljegyzés szerint D. Zs. K. édesanyja rövid úton megkereste a bíróságot a segítségét kérve, mert az idézésre egyebekben megjelent tanú - mert fenyegetve érezte magát - nem tudta megközelíteni a bíróság épületét. Az irodavezető a biztonsági szolgálatnál intézkedett.

A bíróság 13 órakor hallgatta ki tanúként D. Zs. K.-t. A kihallgatás megkezdését megelőzően - a Be. 292. §-ának (2) bekezdésében foglaltak alapján eljárva - a vádlottakat felhívta a

tárgyalóterem elhagyására. Ugyanezen alkalommal felhívta a kizárólag a vádlottak hozzátartozóiból álló hallgatóságot is a tárgyalóteremből történő távozásra (29. sorszámú tárgyalási jegyzőkönyv 102. oldal).

Domokos Zsolt Károly meghallgatásának ideje alatt az I. r. terhelt meghatalmazott védője tartalmát tekintve a Be. 237. §-a (3) bekezdésének c) pontjára hivatkozással a nyilvánosság kizárásáról szóló indokolt határozat meghozatalát indítványozta (lásd 29. sorszámú tjkv. 112. oldal). Indítványát a bíróság elutasította. Álláspontja szerint a tanú kihallgatásának idejére a vádlottak eltávolítására D. Zs. K. kérelme alapján került sor, melyet a bíróság figyelembe vett arra tekintettel, hogy a tanú tart a vádlottaktól. A hallgatóság - melyet a vádlottak hozzátartozói képeztek - eltávolítását pedig biztonsági okok indokolták, figyelemmel a 29/XV. számú feljegyzésben foglaltakra.

A tanács elnöke ezt követően a 29/XV. sorszámú hivatalos feljegyzés tartalmát ismertette (29. sorszámú tárgyalási jegyzőkönyv 111-112. oldal).

A bíróság D. Zs. K. tanú meghallgatását 14 órakor befejezte. Távozása után 14 óra 8 perckor a vádlottak és a hallgatóság a tanács elnökének felhívására a tárgyalóterembe visszatértek (29. sorszámú tárgyalási jegyzőkönyv 112. oldal).

A 2009. december 7. napján tartott tárgyaláson a tanács elnöke valamennyi terhelt és védőik jelenlétében ismertette D. Zs. K. tanúnak a 2009. november 18.-i tárgyaláson felvett vallomását, arra I. r. terhelt észrevételeket tett. Ugyanezen a napon a terheltek és védőik előtt lejátékszásra került valamennyi bizonyítékként becsatolt és a biztonsági kamera által készített felvételeket tartalmazó - így a D. Zs. K. tanú kihallgatása alatt is megtekintett 9. számú - cd lemez (33. sorszámú tárgyalási jegyzőkönyv 4. és 9. oldal).

A felülvizsgálat alapjául szolgáló jogerős ügydöntő határozat és az eljárás iratanyaga alapján az állapítható meg, hogy D. Zs. K. tanú nem vitathatóan alapos indokkal alátámasztott kérelme alapján megalapozottan döntött úgy a bíróság, hogy a Be. 292. §-ának (2) bekezdése szerint eljárva a tanú kihallgatásának tartamára a tárgyalóteremből a terhelteket eltávolíttatta. Ezzel szemben az eljárási jogszabályok téves értelmezésén alapult az elsőfokú bíróságnak az az intézkedése, hogy a tanú kihallgatása idejére a hallgatóság egy részét a nyilvánosság kizárásáról rendelkező - a Be. 237. §-a (3) bekezdésének c) pontjára alapított - indokolt határozat meghozatala és kihirdetése nélkül távolíttatta el.

A bíróság vélelmezhető szándéka szerint a tanú biztonságának, testi és lelki épsége védelmének megteremtésével azt kívánta biztosítani,

hogy a tanú vallomástételi kötelezettségének eleget tehessen, és vallomását megfélemlítés nélkül tehesse meg. A bírósági eljárás folyamán, a tárgyaláson a tanú személyéhez kötött ez irányú védelmet a büntetőeljárás törvény a Be. 237. §-a (3) bekezdésének c) pontjában foglaltak szerint a nyilvánosság kizárásának intézményével teszi lehetővé, amennyiben a tanú oldalán fennálló magánérdek nyilvánvalóan meghaladja a nyilvánosság elvében megnyilvánuló közérdeket. A zárt tárgyalás elrendelésére a nyilvános tárgyaláson kihirdetett indokolt pervezető végzéssel kerülhetett volna sor.

Bár az elsőfokú bíróság helyesen ismerte fel a tanú védelmének indokoltságát, azt az eljárási szabályok helytelen értelmezésével nem tekintette a nyilvánosság kizárását eredményező indoknak és a nyilvánosságot nem zárta ki. Tévesen a Be. 237. §-a (1) bekezdésének keretei között, mint a tárgyalás biztonságának megőrzése érdekében a hallgatóság létszámának meghatározására alapot adó okként értelmezte, illetve a tárgyalás rendjének fenntartása [Be. 245. § (2) bek.] keretei között kezelte.

Az elsőfokú bíróság tehát megszegte egyrészről a Be. 237. §-a (1) bekezdésének a 2. mondatában, részben pedig a 245. §-ának (2) bekezdésében foglalt rendelkezést.

A hallgatóság létszámának a meghatározása ugyanis élesen elhatárolandó a rendzavarás következményeinek a meghatározása során alkalmazható intézkedésektől.

Miután az elsőfokú bíróság a nyilvánosságot a 2009. november 18-án délelőtt tartott tárgyaláson nem zárta ki, és nem rendelt el zárt tárgyalást, ebből következően - eltérően a Legfőbb ügyészség álláspontjától - azzal nem sértette meg az eljárási jogszabályt, hogy a sajtó képviselője továbbra is a tárgyalóteremben maradhatott. Éppen az ő további jelenléte támasztja alá, hogy a hallgatóság egy részének az eltávolítása ténylegesen sem eredményezte zárt tárgyalás tartását. A sajtó képviselője ugyanúgy a tárgyalás hallgatóságának körébe tartozik, mint bárki más, aki nem minősül eljáró hatóságnak, résztvevő személynek, vagy olyan hivatalos személynek, akinek a jelenlétét a bíróság külön engedélyezte.

Az eljárási szabálysértés tényének a megítélése körében annak nincs érdemi jelentősége, hogy a hallgatóságnak a terheltek hozzátartozóiból álló csoportját a bíróság D. Zs. K. tanú meghallgatásának idejére a tanú személyének védelme érdekében távolította el.

A pervezető végzést, illetve a határozati formát nem igénylő bírói intézkedéseket a Be. 260. §-ának (1) bekezdése szerint indokolni

nem kell és - e § (2) bekezdésére figyelemmel - azok ellen jogorvoslatnak sincs helye. Ezért - ellentétben ugyancsak a legfőbb ügyészség átiratában kifejtett állásponttól - a Be. 237. §-a (3) bekezdésének c) pontjára alapított határozat meghozatala hiányában e rendelkezés indokolásának az elmulasztása sem róható az elsőfokú bíróság terhére.

A másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság eljárásának e hiányosságait valóban - az eljárási szabályok megtartása hivatalból történő felülvizsgálatának kötelezettsége ellenére is - teljes egészében figyelmen kívül hagyta.

Miután a tárgyalás nyilvánosságának a kizárására és zárt tárgyalás elrendelésére sem formailag, sem ténylegesen nem került sor, ezért nem valósult meg a Be. 373. §-a (1) bekezdésének II/f) pontja szerinti eljárási szabálysértés, amely csak akkor állapítható meg, ha a tárgyalásról a nyilvánosságot törvényes ok nélkül zárták ki.

c)

A Legfelsőbb Bíróság a felülvizsgálati eljárás során hivatalból is vizsgálta, hogy nem valósult-e meg egyéb, a felülvizsgálatot megalapozó eljárási szabálysértés. E körben a Legfőbb Ügyészség átirata foglalkozott azzal a kérdéssel, hogy a hallgatóság egy részének az eltávolítása nem eredményezte-e a fiataalkorú terheltek törvényes képviselőinek az eltávolítását is.

E körben a Legfelsőbb Bíróság a felülvizsgálat során azonban további megállapításokat már azért nem tett, mert a több terhelttel szemben folyamatban volt eljárásban felülvizsgálati indítvánnyal nem érintett terhelt(ek) vonatkozásában hivatalból még az ún. abszolút eljárási szabálysértések vizsgálatára sincs törvényes lehetősége.

A védő sérelmezte a Be. 258. §-ának (3) bekezdésében részletezett indokolási kötelezettség megsértését is - amint arra a Legfelsőbb Bíróság részben fentebb már

utalt -, a pervezetés körében hozott bírói döntések formáját szabályozó eljárási előírások, valamint az indokolási kötelezettségnek a büntetőjogi főkérdéseket nem érintő megszegése nem esnek az elsőfokú ítélet feltétlen hatályon kívül helyezését eredményező és felülvizsgálatot is megalapozó abszolút eljárási szabálysértések körébe. Az indokolási kötelezettség megsértése csak akkor vezethet a Be. 373. § (1) bekezdésének III/a) pontjában meghatározott feltétlen hatályon kívül helyezést eredményező eljárási szabálysértés megállapításához, ha az közvetlenül a bűnösség megállapításával, a felmentéssel, az eljárás megszüntetésével, a jogi minősítéssel, vagy a joghátrány alkalmazásával összefüggő ténykérdésre, avagy jogkérdésre vonatkozik.

Mindezek eredményeképpen tehát azt állapította meg a Legfelsőbb Bíróság, hogy sem a védő által hivatkozott, a Be. 373. §-a (1) bekezdésének II/d) és II/f) pontjában írt, sem egyéb feltétlen hatályon kívül helyezést eredményező eljárási szabálysértés nem valósult meg, ezért nem volt akadálya a védő által hivatkozott anyagi jog szabálysértés érdemi felülvizsgálatának sem.

d)

A felülvizsgálati indítvány szerint a bíróságok a büntető anyagi jogszabály megsértésével minősítették I. r. terheltnek a tényállás 1/J. és 1/J/1. pontjában leírt cselekményét rablás büntettének lopás vétségéhez nyújtott bűnsegély helyett és ez törvénysértően súlyos halmazati büntetés kiszabását eredményezte. Az I. r. terhelt ugyanis legfeljebb szabálysértési értékre elkövetett samponlopáshoz nyújtott segítséget élettársának. A sampon megszerzéséhez fenyegetésre nem volt szükség, a fenyegetés a menekülés érdekében történt. A fenyegetés mértéke egyébként sem érte el a rablás megállapításához szükséges mértéket.

A Legfelsőbb Bíróság a büntető anyagi jogi kérdés vizsgálatánál abból indult ki, hogy a Be. 423. §-a (1) bekezdésének értelmében, a felülvizsgálati eljárásban a jogerős határozatban megállapított tényállás az irányadó. E tekintetben az ítéleti tényálláshoz tartozóként kell figyelembe venni az ítélet indokolásának bármely részében rögzített ténymegállapítást is, amely az elbírált bűncselekmény büntetőjogi megítélése körébe esik.

Jelen esetben az elsőfokú bíróság az I. r. terhelt terhére rótt rablás büntettére vonatkozóan ítéletének indokolásában a bizonyítékok mérlegelésével foglalkozó részében és a jogi indokolása körében is tett a történeti tényálláshoz tartozó, az I. r. terhelt bűnösségének megállapítása szempontjából releváns ténymegállapításokat. Így az elsőfokú ítélet 57. oldalának 1. bekezdése szerint ..."ez a fajta fenyegetés (A lopási cselekmények elkövetése során a terheltek az áruház dolgozóit rendszeresen, napi szinten fenyegették, őket atrocitások érték, velük szemben tettelegesség alkalmazására is sor került, az I. r. terhelt szinte az összes alkalmazottat, biztonsági őrt megfenyegette.), illetőleg a dolgozókkal szembeni atrocitás az áruházban napi szinten fordult elő, történt meg, és gyakorlatilag kivétel nélkül valamennyi dolgozó eshetőlegesen számíthatott arra, hogy amennyiben egy lopást megakadályoz, úgy annak reá nézve a későbbiek során hátrányos következményei lehetnek, akár tettelegesség alkalmazására is sor kerülhet velük szemben."

A bíróság tényként állapította meg azt is, hogy az I. r. terhelt D. Zs. K. sértett biztonsági őrral szemben egyértelműen fizikai erőfölényben volt (56. oldal utolsó bekezdés).

Ily módon az ítéleti tényállás teljes körét tekintve megállapítható, hogy az I. r. terhelt irányítása alatt álló terhelti csoport a 2008. decemberének közepe és 2009. januárja közötti időszakban heti rendszerességgel, esetenként naponta többször is, legalább tíz alkalommal jelent meg az áruházban lopás szándékával. A cselekményeket és a terhelttársak tevékenységét - a lopások előtt megbeszélték, hogy miket fognak eltulajdonítani - I. r. terhelt fogta össze és koordinálta. A terheltek az üzletben szétszóródtak, és az előzetes megállapodásuknak megfelelően valamelyik terhelt, legtöbb esetben az I. r. terhelt odament a biztonsági őrokhöz, veszekedett velük és fenyegette őket, hogy társairól elvonja a figyelmüket.

E tekintetben az I. r. terhelt feladata a lopási cselekmények sikeres végrehajtása érdekében a terep és a csoport tagjai mozgásának folyamatos szemmel tartása, a bűncselekmények véghezvitelét gátló körülmények azonnali kiküszöbölése és közbelépésével a tettenérés megkerülhetetlen megakadályozása volt. Szándékos magatartásával társainak nemcsak a cselekmények véghezvitelét tevőlegesen előmozdító, annak akadálytalanságát biztosító fizikai segítséget nyújtott, hanem az áruház dolgozóinak és a védelmet biztosító szolgálat tagjainak az akadályozását is elvégezte.

A következőkes ítélezési gyakorlat szerint a Btk. 321.§-ának (1) és (2) bekezdésében meghatározott rablás bűntettének a megállapítását megalapozó erőszaknak, illetve élet vagy testi épség elleni közvetlen fenyegetésnek a sértett akarátát megtörő, megbénító jellegűnek kell lennie. A fenyegető magatartás lenyűgöző erejének értékelésekor az elkövetési körülményeket minden esetben a maguk egészében kell vizsgálni. Körültekintően kell értékelni az elkövető és a megfenyegetett személy adottságait, a passzív alany és az elkövető egymással szembeni erőviszonyát, valamint az elkövetés külső tényezőit is. Azt, hogy a fenyegetés ténylegesen milyen hatást váltott ki, mindenkor a konkrét sértett által az adott helyzetben megélt fenyegetettségi érzés figyelembevételével kell vizsgálni.

Nem zárja ki a testi épség elleni közvetlen fenyegetés fennállását, ha az elkövető a sértett vonakodása esetére a testi épséget veszélyeztető azonnali támadás végrehajtását indirekt módon, annak egyenes megfogalmazása nélkül, de a valódi gondolatainak kifejezésére alkalmas egyértelmű célzással hozza a sértett tudomására.

A rablásnak a Btk. 321. §-a (2) bekezdésében megfogalmazott törvényi tényállásában az erőszakot, illetve a testi épség elleni közvetlen fenyegetést a lopás tettenért elkövetője - akit a törvény

tettenért tolvajnak nevez - a dolog elvétele után a sértettnek a dolog visszaszerzésére, az elvitel megakadályozására irányuló magatartásának a leküzdése végett tanúsítja.

Tekintettel arra, hogy a rablásnak a Btk. 321. §-ának (1) és (2) bekezdésében meghatározott tényállása a lényegi elemeit tekintve megegyezik egymással és valójában kizárólag a törvényi egységbe (összetett bűncselekmény) foglalt lopás stádiumában különbözik, a (2) bekezdésben foglalt bűncselekmény elkövetői (tettes társtettes, felbujtó, bűnsegéd) az (1) bekezdésben foglalt bűncselekménnyel azonosan határozhatóak meg. Ezt fejezi ki a Btk. 321. §-a (2) bekezdésének az a megfogalmazása is, hogy „rablás az is,...”.

A Btk. Különös Részébe foglalt törvényi diszpozíciókban a törvény az egyes bűncselekmények önálló tettesként elkövetett befejezett alakzatát határozza meg. Ezért fogalmaz úgy a Btk. 321. §-ának (1) bekezdése is, hogy „aki idegen dolgot jogtalan eltulajdonítás végett úgy vesz el mástól, hogy evégből valaki ellen erőszakot, avagy az élet vagy testi épség elleni közvetlen fenyegetést alkalmaz,”. Ez azonban korántsem jelenti azt, hogy a rablást kizárólag egyetlen tettes és önállóan követhetné el, tehát, hogy ne volna elkövethető akként, hogy más és más személy az, aki a dolgot eltulajdonítja, illetve aki az erőszakot alkalmazza. Ugyanez irányadó a rablás (2) bekezdésében foglalt II. alapesete elkövetőinek a meghatározása körében is.

Ennek megfelelően állapította meg a Legfelsőbb Bíróság, hogy a tettenért tolvaj nem csupán a rablásba bele foglalt lopás tette vagy társtettese lehet, aki személyesen birtokolja a már eltulajdonított dolgot, hanem az is, aki a lopás tettesével (társtettesével) szándékegyeségben a helyszínen segíti őt a lopás elkövetésében, azaz a lopás bűnsegéde is.

A rablás szabályozási konstrukciója folytán a Btk. 321. §-ának (2) bekezdésében megfogalmazott tettenérés - a szó nyelvtani értelmétől eltérően - nem a lopási cselekmény véghezvitele során történő leleplezést jelenti, hanem a dogmatikai értelemben már befejezett elvétel után történik. A rablás most vizsgált II. alapesete csupán ez utóbbi tettenéréshez kapcsolódóan állapítható meg. A vizsgált fordulat tette (társtettese) az is, aki a lopás elkövetésében az elkövetés helyszínén bűnsegédként működik közre, majd a tettenérést követően alkalmaz az eltulajdonított dolog megtartása végett erőszakot, avagy az élet vagy testi épség elleni közvetlen fenyegetést.

Az irányadó tényállás szerint D. Zs. K. sértett az áruház sérelmére az 1/J. és az 1/J/1. pontban körülírt cselekmény megvalósítását megelőzően hosszabb időszakon keresztül a munkahelyén naponta átélte, mikor a terheltek - különösen az I. r. terhelt - a

lopásokat megakadályozni próbáló dolgozókat és biztonsági őrként rendszeresen inzultáltak, őket burkoltan, vagy nyíltan testi épséget veszélyeztető támadás kilátásba helyezésével fenyegették.

Ehhez képest az áruház valamennyi dolgozójában, hasonlóképpen a biztonsági őrkben - így D. Zs. K. sértettben is - eleve félelemérzet alakult ki a lopás végett rendszeresen visszatérő terheltekkel és a lopási cselekményekben általuk is felismerten irányító szerepet betöltő az I. r. terhelttel szemben. Attól tartottak, ha a terhelteket meg akarják akadályozni a lopásban, reálisan számolhatnak bántalmazásukkal.

Az ítélet 1/I. pontjában rögzített tényállás szerint az I. r. terhelt már az előző napon, 2009. január 18. napján is fenyegetőleg lépett fel a sértettel szemben annak érdekében, hogy társai tevékenységének zavartalanságát biztosítsa. Ilyen körülmények között másnap az I. r. terhelt azon magatartása, hogy a II. r. terhelt lopási cselekményét észlelő és őt az eltulajdonított áruk visszaszerzése és felelősségre vonása érdekében utolérni és visszatartani igyekvő D. Zs. K. sértett elé állt - megakadályozván egyúttal őt a II. r. terhelt

követésében -, kezét a kabátja zsebébe téve odanyomta a sértett a hasához, majd a kezét többször is fenyegetőleg felemelte és közölte vele, hogy „álljál le te köcsög, mert szétütlek”, illetve „okos legyél, utána ne merjél menni”, feltétlenül alkalmas volt a sértett ellenállásának a megtörésére és a lenyűgöző hatás kiváltására. Az I. r. terhelt által teremtett helyzet a sértettben mindenképp azt a fenyegetettségi érzést keltette, hogy vagy eleget tesz az I. r. terhelt felszólításának, vagy a testi épségét veszélyeztető azonnali bántalmazással számolhat.

Helyesen állapították meg az eljáró bíróságok, hogy I. r. terhelt a sértett akaratát megtörő testi épség elleni közvetlen fenyegetést alkalmazott.

A II. r. terhelt és az I. r. terhelt a lopási cselekményeket szándékegységben, ehhez képest bünszövetségben, az egyes cselekményeket megelőzően az eltulajdonítani célzott dolgok körét és a végrehajtás módját - különös figyelemmel a hatékony együttműködés érdekében a tettesi-részesi szerepek aktuális felosztására - társaikkal egyeztetve, minden alkalommal az előzetes megállapodásnak megfelelően hajtották végre. A szervezésben, így mind a társai összefogásában, mind az egyes cselekmények megvalósításában irányító szerepet betöltő I. r. terhelt feladata kifejezetten az volt, hogy a terheltek zavartalan tevékenységét biztosítsa, valamint tettenérésüket a dolgok megtartása érdekében mindenáron megakadályozza.

Tényként került megállapításra az is, hogy a II. r. terhelt az eltulajdonított dolgok birtokában volt - azokkal a helyszínről akadálytalanul el is menekült - I. r. terhelt cselekvőssége idején.

Ehhez képest azzal, hogy az eltulajdonított dolgokkal az áruházból kifele igyekvő II. r. terheltet feltartóztatni igyekvő biztonsági őrt - azért, hogy társa az árukat kijuttassa, s egyben meneküljön is a tettenérés elől - testi épség elleni közvetlen fenyegetéssel akadályozta meg az eltulajdonított dolgok visszaszerzésében, a Btk. 321.§-ának (2) bekezdésében meghatározott rablás büntette törvényi tényállását maradéktalanul kimerítette.

A védő szerint a rablás azért sem róható az I. r. terhelt terhére, mert a fenyegetést a biztonsági őrrrel szemben az élettársa menekülése érdekében alkalmazta, a sampon megszerzéséhez a fenyegetésre nem volt szükség.

A következetes ítélkezési gyakorlat szerint a Btk. 321. §-ának (2) bekezdésében meghatározott rablás büntette megállapításának nem feltétele, hogy az alkalmazott erőszak, vagy fenyegetés kizárólag a lopott dolog megtartását célozza. Megvalósul akkor is, ha az elkövető erőszakos magatartása a helyszínről való menekülést és az eltulajdonított dolog megtartását egyaránt szolgálja. Az elkövető által alkalmazott erőszak csak akkor értékelhető kizárólag a menekülés érdekében kifejtettnek, ha a tolvaj annak időpontjában a dolog birtoklásával már felhagyott.

Mindezekre figyelemmel a Legfelsőbb Bíróság a rablással elkövetett cselekmény minősítését támadó részében sem találta alaposnak a védő felülvizsgálati indítványát. Miután a büntető anyagi jog szabályának a megsértése nem állapítható meg és a felülvizsgálat abszolút eljárási szabálysértés okából sem indokolt, önmagában a kiszabott büntetés a Be. 416. §-a (1) bekezdésének b) pontja alapján felülvizsgálat tárgyát nem képezheti.

A Legfelsőbb Bíróság mindezek alapján a felülvizsgálati indítványnak nem adott helyt, s a megtámadott határozatot - a Be. 426. §-a alapján - a hatályában fenntartotta.

A Legfelsőbb Bíróság határozata elleni fellebbezést a Be. 3. §-ának (4) bekezdése, a felülvizsgálatot pedig a 416. §-a (4) bekezdésének a b) pontja zárja ki.

A Be. 418. §-ának (3) bekezdése szerint minden jogosult csak egy ízben nyújthat be felülvizsgálati indítványt, kivéve, ha az újabb felülvizsgálati indítvány benyújtása a 416. § (1) bekezdésének e) vagy g) pontján alapul. A Be. 421. §-ának (3) bekezdése pedig úgy rendelkezik, hogy az ugyanazon jogosult által ismételten előterjesztett, illetőleg a korábbival, azonos tartalommal

ismételten előterjesztett indítvány elutasítására vonatkozó
határozat hozatalát a Legfelsőbb Bíróság mellőzheti.

Budapest, 2011. február 3.

Dr. Katona Sándor s.k. a tanács elnöke, Dr. Molnár Gábor s.k.
előadó bíró, Dr. Kiss Sándor s.k. bíró

A kiadmány hitelével:

tisztviselő
Bné